Seppo Jurvasen kuvamuistoja Ugandasta lokakuussa 2009

Seppo ja tulkki Susanna edessään kaksi janoaan sammuttavaa ugandalaista lasta.

Mangopuun alla jengi koossa tarjoilusta nauttien.

Suomalaisryhmä odottaa lähtöä Victoria-järven risteilylle.

Eläinosastoa: krokotiili, hämähäkki, paviaaninpoikanen emonsa hännässä kiinni, kurki antilooppien seurassa, naarasleijona ja simpanssikaksikko.

TUNTOSARVI

Nro 12 ◆ Joulukuu 2009

Suomen Kuurosokeat ry

Kokouskuulumisia Imatralta ja Kampalasta

Taiteen tekemisen ja kokemisen tärkeydestä

Sisällys

Pääkirjoitus: Mielekästä työtä toimitusneuvostossa.....3
Syyskokouskuulumisia Imatralta..4
Kokouskuulumisia Afrikasta.....6
Työtä näkyvissä?.....9
Retkellä taiteen vuoksi.....10
Vuoden vammaistaiteilija.....11
Sokeakin voi harrastaa kuvataidetta.....12
Hienomotoriikan taidonnäyte.....15
Kolarin kerho 25 vuotta.....17
Juhlavuosi päättyy – pistekirjoitus jatkaa.....18
Joulumuistoja Hauhon Eteläisistä..21
Anna toimitusneuvostolle palautetta lehdistä - äänestä ja voita yllätyspalkinto.....22
Seppo Jurvasen kuvamuistoja Ugandasta lokakuussa 2009.....24

Kannen kuvan jouluisissa tunnelmissa ovat **Veera Laukkarinen** sylissään suloinen **Lotta**-tyttärensä. Kuva: Veera ja **Roni** Laukkarisen kotialbumi.

Toimituksen tontut Raili Karisaari (vas.) ja Tuija Wetterstrand sekä harjoittelijatontut Jaakko Evonen toivottavat kaikille Tuntosarvi-lehden lukijoille Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta!

- Seuraava Tuntosarvi nro 1, 2010 ilmestyy 29.1. Teemana on sisäkorvaimplantti. Aineiston viimeinen jättöpäivä ma 4.1.

- Tuntosarvi nro 2, helmikuu 2010 ilmestyy 19.2. Teemana on vammaisliikunta. Aineiston viimeinen jättöpäivä on ti 26.1.

TUNTOSARVI 35. vuosikerta, **ISSN** 0358-2280, **Julkaisija**: Suomen Kuurosokeat ry. **Taitto**: Tuija Wetterstrand, **Päätoimittaja**: tiedottaja Tuija Wetterstrand, p. 040 7532026, s-posti: tiedotus@kuurosokeat.fi. **Toimitusneuvosto**: Anu Mikkola (puheenjohtaja), Carita Halme, Esko Jäntti, Kerstin Maksimainen, Ari Suutarla, Raili Karisaari (sihteeri), Tuija Wetterstrand (päätoimittaja). **Hinta**: Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona, ja/tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känselsprötet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella. **Tilaukset ja osoitteenmuutokset**: Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@ kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00-15.45. **Painopaikka**: Kopio Niini Finland Oy. Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla **www.kuurosokeat.fi**. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Mielekästä työtä toimitusneuvostossa

Suomen Kuurosokeat:ry lehtien toimitusneuvosto seuraa yhdistyksen lehtiä ja pyrkii kehittämään niiden sisältöä, ulkoasua ja lehden eri versioiden toimivuutta. Toimitusneuvosto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa. Ennen kokousta toimitusneuvostolla on ollut tapana tehdä tutustumiskäynti. Kohteitamme ovat olleet esimerkiksi Celia - näkövammaisten kirjasto, Näkövammaismuseo, Kuurojen museo ja Ylen Viittomakielisten uutisten toimitus.

Toimitusneuvostossa on edustettuna lehden eri versioiden lukijoita, sekä virkansa puolesta järjestön tiedottaja ja toimittaja. Itse olen ollut mukana toimitusneuvostossa vuodesta 2003. Aluksi vastuullani oli pistelehtien seuraaminen, nyt Daisy-äänilehden. Rivijäsenen paikalta minut valittiin puheenjohtajan pallille kolme kautta sitten.

Olen opiskellut tiedotusta ja viestintää ja toimin tiedottajana. Minusta on kiinnostavaa olla kehittämässä yhdistyksemme lehtiä palvelemaan lukijoita entistä paremmin. Kuluva vuosi on Braillen juhlavuosi ja toimitusneuvosto on toteuttanut tänä vuonna pistemerkinnät Daisy-lehtien kuoriin. Niissä lukee nyt pistekirjoituksella joko Uutislehti tai Tuntosarvi. Tuntosarven Daisy-versioita voi myös hakea THP:n verkosta kuunneltavaksi tietokoneella tai matkapuhelimella. Siihen on lisätty otsikot erikseen, joten lukeminen on nyt sujuvaa. Yhdistyksen tiedotukseen on saatu uusi taitto-ohjelma ja isokirjoituslehtien ulkoasua on uudistettu. Kuvat, asettelu ja väritys ovat nyt selkeämmät heikkonäköisille lukijoille.

Koen työskentelyn toimitusneuvostossa tärkeäksi, jotta yhdistyksen lehdistä tulisi monipuolisia ja kiinnostavia lukijoille. Lehtien kehittäminen on tärkeää ja siksi toimitusneuvoston jäsenet ottavat mielellään palautetta ja toiveita lehden kehittämiseksi lukijoilta. Vastaathan myös tässä lehdessä olevaan toimitusneuvoston kyselyyn, missä pyydetään palautetta tämän vuoden lehdistä.

Hyvää Joulua kaikille!

Anu Mikkola
toimitusneuvoston puheenjohtaja

Syyskokouskuulumisia Imatralta

Teksti ja kuvat: Raili Karisaari

Yhdistyksemme syyskokous Imatralla alkoi **Merja Kaarnaojan** lauluesityksellä ”Laps olen köyhän kauniin Karjalan”. Merja kertoi, että laulullaan hän tervehtii entistä kotiseutuaan Sulkavaa.

Kansanedustaja **Anneli Kiljunen** toi kokousväelle eduskunnan tervehdyksen. Puheessaan hän painotti erityisesti kansalaisjärjestöjen toimintaa ja niiden merkittävää panosta. ”Ilman järjestöissä tehtävää työtä – neuvontaa, ohjausta, vertaistukea, palvelutoimintaa, edunvalvontaa, koulutusta, tiedotusta – juuri sitä työtä mitä te myös Suomen kuurosokeissa teette – ilman sitä työtä ei hyvinvointiyhteiskuntamme voisi toimia”, Kiljunen painotti.

Syyskokouksen avasi yhdistyksen puheenjohtaja **Seppo Jurvanen**. Paikalla oli kaikkiaan 80 järjestön jäsentä sekä lukuisa joukko tulkkeja, oppaita, avustajia sekä yhdistyksen työntekijöitä.

Kokouksen puheenjohtajana toimi tottuneesti **Maija-Liisa Lahti Porista**. Kokoustila oli valoisa ja tilava urheiluhalli, jonka ainoa haittapuoli oli liian tehokas ilmastointi. Villapaidoilla ja hartiahuiveilla oli käyttöä, varsinkin lauantaina.

Henkilövalinnat ovat vuodesta toiseen olleet se syyskokouksen kiinnostavin asia. Tänä vuonna oli taas vuorossa puheenjohtajan valinta tulevalle kaksivuotiskaudelle. Yhdistyksen puheenjohtajaksi vuosille 2010 - 2011 valittiin Seppo Jurvanen äänin 37. Vastaehdokas **Tuula Hartikainen** sai 31 ääntä. Hallituksen erovuoroisista varsinaisista jäsenistä vaihtui ainoastaan yksi. **Merja Vähämaa** palasi hallitukseen ja erovuorossa ollut **Marjo Nurminen** jatkaa nyt hallituksen toisena asiantuntijajäsenenä **Riku Virtasen** kanssa. Hallituksen varsinaiset jäsenet vuonna 2010 ovat siis: **Aatos Ahonen**, Tuula Hartikainen, **Ulla Kungas**, **Sanna Paasonen**, **Ari Suutarla** ja Merja Vähämaa.

Syyskokous hyväksyi julkilausuman vuosille 2010 – 2011, missä vaaditaan kuurosokeille oikeutta turvalliseen asuin- ja elinympäristöön.

Syyskokouksen kruunasi yhteinen pikkujoulu Imatran kylpylän ravintolasalissa. Jouluateria jälkeen oli aikaa ystävien tapaamiseen ja seurusteluun. Kuurosokeiden käyttöön oli varattu ravintolasalin viereinen kabinetti, joka oli sekä valoisa että rauhallinen. Illan esiintyjän **Topi Sorsakosken** musiikki innosti monet kokousvieraista jatkamaan juhlintaa aina pikkutunneille asti.

Huomionosoitukset

Ennen varsinaisen syyskokouksen alkua julkistettiin Vuoden jäsen 2009, Vuoden työntekijä 2009, jaettiin kunniakirjat ja Näkövammaisten Keskusliiton myöntämät ansiomerkit.

Vuoden Jäsen 2009 on **Anu Mikkola** Tampereelta. Hallituksen perusteluissa mainitaan mm. että Anu on kulttuuripersoona, joka tunnetaan vahvana kuurosokeusasioiden puolestapuhujana.

Vuoden Työntekijä 2009 on **Heli Viita** Kuurosokeiden Toimintakeskuksesta. Yhdistys on huomioinut erityisesti Helin arvokkaan työn suomen kielen ja pistekirjoituksen opettajana.

Suomen Kuurosokeat ry:n kunniakirjan saivat **Paula Laht** ja **Mauno Kungas** Tampereelta ja **Merja Vähämaa** Nokialta. Paulan ansiona on monivuotinen työ kädentaitojen ja käsityöharrastuksen kehittäjänä. Merja on ahkerasti ottanut kantaa ja tuonut esille kuurosokeusnäkökulmaa yhdistyksen lehdissä ja verkossa. Hän on ollut myös ahkerasti mukana kalakerhon toiminnassa. Mauno on pitkäaikainen ja ahkera kalakerho Kalakavereiden puheenjohtaja ja kerhon aktiivinen vetäjä.

Hopeinen ansiomerkki 20 vuoden työstä kuurosokeiden parissa: puheenjohtaja Seppo Jurvanen, johtaja **Kirsti Tamminen** Tampereelta, pistekirjoituksen ja suomen kielen opettaja **Heli Viita** Tampereelta ja kiinteistönhoitaja **Risto Salmela** Tampereelta. Pronssinen ansiomerkki 10 vuoden työstä: Kuurosokeuskuntouttaja **Päivi Järvinen** Jyväskylästä, keittäjä **Tuija Lindstedt** Tampereelta ja kuurosokeuskuntouttaja **Hilkka Martikainen** Jyväskylästä. ■

Kokouskuulumisia Afrikasta -
Helen Keller konferenssi ja WFDB:n yleiskokous

Seppo Jurvanen ja tulkki Susanna opastuksen pyörteissä Afrikassa.

Teksti ja kuvat: Seppo Jurvanen

Yhdeksäs Helen Keller maailmankonferenssi ja järjestyksessä kolmas WFDB:n (Kuurosokeiden Maailmanliiton) yleiskokous pidettiin Kampalassa, Ugandassa 23. - 27.10.2009, perjantaista tiistaihin.

Konferenssi pidettiin Speke Resort –nimisellä hotellialueella, aivan Victoria järven rannalla. Samaan aikaan siellä oli Afrikan Unionin johtajien kokous. Turvallisuustoimenpiteet olivat siksi suuret ja tarkat.

Laajalla, aidatulla hotellialueella oli monta majoitus- ja konferenssirakennusta, ja niissä paljon huoneita. Joissain käytännön asioissa oli ongelmia. Kävelymatkaa huoneista konferenssirakennuksiin tuli jonkun verran.

Ilma oli kuuma ja kostea. Auringossa oli suorastaan tukahduttavan kuuma, varmaan usein yli 30 astetta. Yhtenä yönä oli tosi kova ukonilma ja päivisinkin saattoi sataa rankasti, mutta sade ei kestänyt kauan.

Tulopäivä keskiviikko meni asioita järjestellessä. Torstaina, päivää ennen konferenssin alkua kävimme suomalaisryhmän kanssa tilausbussilla Kampalan keskustassa.

Helen Keller konferenssi

Perjantaiaamu alkoi Helen Keller konferenssin ja WFDBn yleiskokouksen osallistujien rekisteröitymisellä. Osanottajalistan mukaan osanottajia oli 250 ja he edustivat 47 eri maata. Kun oli käyty läpi ilmoitukset ja käytännön asiat, niin WFDB:n puheenjohtaja **Lex Grandia** kertoi YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevasta yleissopimuksesta ja sen taustoista. YK:n yleiskokous hyväksyi yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) 13.12.2006. Suomi allekirjoitti sopimuksen ensimmäisten valtioiden joukossa 30.3.2007.

Lexin jälkeen **Riku Virtanen** jatkoi aiheen tarkastelua siitä näkökulmasta, kuinka kansalaisjärjestöt voivat käyttää sopimusta kampanjoidessaan ja ajaessaan vammaisten oikeuksia. Pohjoismaista vain Ruotsi ja Tanska ovat ratifioineet sopimuksen. Suomessa ratifiointiprosessi on vielä kesken. Sopimuksen voimaansaattaminen edellyttää muutoksia kansallisessa lainsäädännössä. Lopuksi Riku muistutti, että tietoisuutta sopimuksesta ja sen merkityksestä on lisättävä.

Helen Keller konferenssin varsinaiset avajaiset pidettiin iltapäivällä. Ugandan kuurosokeiden puheenjohtaja **Abukito Agnes** toivotti järjestönsä puolesta kaikki tervetulleiksi. Hän kertoi olevansa onnellinen, että konferenssi järjestettiin Afrikassa ja nimenomaan Ugandassa. Ugandan presidentin piti avata konferenssi virallisesti, mutta odottelun jälkeen selvisi, että presidentti ei tule. Konferenssin avasi pääministeri **Apolo Nsibambi**.

Konferenssin puheenvuoroissa ja työpajoissa perjantaista sunnuntaihin käsiteltiin vammaisten oikeuksia kokevaa sopimusta melkein joka puheenvuorossa.

Sunnuntaina Helen Keller konferenssin päättymisen ja lounaan jälkeen iltapäivällä lähdimme busseilla retkelle kuurojen koululle. Perillä

Nuori ugandalainen tyttö hymyilee kuurojen koulun alueella kyltin edessä, jossa lukee Deaf Blind Unit, eli suomeksi kuurosokeiden yksikkö.

oppilaat olivat kerääntyneet vastaanottamaan meitä mangopuun alle. Paikalla oli satakunta oppilasta. Kuurojen koulussa on myös kuurosokeiden yksikkö. Koulussa on 210 kuuroa ja 6 kuurosokeaa oppilasta, 7. oppilas on tulossa. Koulua pyöritetään osaksi vapaaehtoisvoimin.

Kouluvierailun jälkeen kävimme vielä ostoksilla Kampalan keskustan markkinoilla. Kun illalla tulimme takaisin hotellille, ei hotellin aulassa ollut enää turvatarkastusta. Afrikan Unionin johtajien kokous oli ohi. Myös poliisit ja turvamiehet olivat kadonneet alueelta.

WFDB:n yleiskokous

Maanantaina alkoi Kuurosokeiden Maailmanliiton eli WFDB:n yleiskokous. Kokouksessa valittiin hallituksen jäsenet ja toimihenkilöt seu-

raavaksi 4-vuotiskaudeksi. Uusiksi jäsenmaiksi hyväksyttiin Kongo ja Nigeria. Paikalla oli 39 äänivaltaista maan edustajaa ja 2 muuta, jolla oli äänioikeus. Raporttien ja vaalien ehdokkaiden toteamisen jälkeen oltiin jo tiistaissa. Alueellisia raportteja käsiteltiin toimihenkilöiden vaalien välissä.

Maanantai-iltana pidettiin päättäjäispäivällinen uima-allasalueella. Teemana oli ”afrikkalainen ilta”.

Tiistaina pidetyissä WFDB:n puheenjohtajavaalissa **Lex Grandia** sai 39 annetusta äänestä 36 ääntä ja hänet valittiin WFDBN:n puheenjohtajaksi seuraavaksi nelivuotiskaudeksi. Varapuheenjohtajaksi valittiin **Sonnia Margarita Villacres** Equadorista, pääsihteeriksi **Geir Jensen** Norjasta ja rahastonhoitajaksi **Christer Nilsson** Ruotsista. Riku Virtanen Suomesta on yksi vaalitoimikunnan jäsenistä.

Japani oli jo etukäteen ilmoittanut halukkuutensa järjestää seuraava konferenssi ja yleiskokous Japanissa. Koska kukaan ei vastustanut, päätettiin seuraava kokous pitää Japanissa vuonna 2013.

Suomen konferenssia kiiteltiin edelleen

Osa suomalaisryhmästä lähti kotimatkalle tiistai-iltana. Suomesta meitä oli kaiken kaikkiaan 29 henkilöä, joista 12 kuurosokeaa, 4 omaista ja 13 tulkkia. Oli vähän haikea tunnelma, mutta meitä jäi vielä 9 henkeä kahdeksi päiväksi.

Keskiviikkona kävimme lähellä lentokenttää olevassa eläinpuistossa ja sen jälkeen ostoksilla. Torstaina iltapäivällä teimme vielä lyhyen risteilyn Victoria-järvellä. Kotimatka alkoi illalla.

Saavuin kotiin perjantai-iltana 22 tunnin matkustamisen ja 4 tunnin yöunien jälkeen. Ensimmäiseksi käänsin saunan päälle, sitten soitin **Hoikkasen Ristolle** jonka jälkeen aloin purkaa matkatavaroita.

Vaikka ruuat Ugandassa olivat hyviä, niin ruisleipä ja grillimakkara maistuivat iltapalaksi.

Konferenssin ja kokouksen aikana tapahtumia oli niin paljon, etten esimerkiksi ehtinyt kertaakaan uima-altaalle. Mutta vastapainona oli se, että tutustuin uusiin ihmisiin ja tapasin vanhoja tuttuja. Oli kiva tavata ihmisiä, jotka olin tavannut 4 vuotta sitten Suomen konferenssissa. Kaikki kehuivat meidän konferenssiamme. Japanin edustajat sanoivat, etteivät varmaan pysty järjestämään yhtä hyvää konferenssia vuonna 2013, mutta yrittävät parhaansa. ■

Työtä näkyvissä?

Teksti: Ari Suutarla

EU-maiden lippuja

Työtä voisi löytyä muutamalle kuurosokealle nuorelle, joilla on hyvä pohjakoulutus. Tarina alkaa jonkin kirjainyhdistelmän avaamisesta.

EDF on Euroopan Unionin eli EU:n vammaisasioiden foorumi. EDBU on Euroopan Kuurosokeiden Liitto. Suomen Kuurosokeat ry. on EDBU:n jäsen. Minä, Ari Suutarla, olen tilintarkastajana mukana EDBU:n hallituksen kokouksissa.

Lokakuun 17. päivänä 2009 Tukholmassa EDF:n hallitus hyväksyi Euroopan Kuurosokeiden Liiton täysjäseneksi foorumiin. EDBU voi nyt saada EU-rahaa. EDBU on ollut rahaton liitto. Se on saanut varansa pienistä jäsenmaksuista. EDBU:n hallitus arvioi uutta asemaa EU:ssa ensi keväänä Bulgariassa. EU rahoittaa projekteja eli hankkeita. Isokin raha voi olla tarjona. Hankkeet käsittävät useita EU-maita.

Voisivatko yhteistyötä tehdä EU:n itäreunalta esimerkiksi Suomi, Viro, Unkari ja Bulgaria? Olisiko sopiva aihe YK:n vammaissopimuksen toteutuminen kuurosokeiden kohdalla näissä maissa? Voisiko aiheen yhtenä näkökulmana olla vanhenevat ja muistisairaat kuurosokeat? Projekti tulisi suunnitella hyvin. Se voisi tarjota täysipäiväistä työtä 3-4 kuurosokealle nuorelle kussakin maassa. Suomi voisi tehdä aloitteen, tai muut ehtivät ensin.

Taakse on saatava EDBU:n puheenjohtajamaa eli Venäjä sekä pääsihteerimaa eli Norja. Kumpikaan ei ole EU:n jäsenmaa. On selvitettävä, mihin EU:n ohjelmaan hanke sopii ja mikä maa hoitaa isännyyden. Suomen EU-viranomaiset eivät ehkä suhtaudu kovin myötämielisesti uusiin asioihin, koska meillä YK:n vammaissopimuksen ratifiointi on vielä häpeällisesti kesken. Mieleen tulee Unkari, jonne meillä on jo yhteyksiä. Suomessa kuurosokeissa alkaa jo olla kouluja käyneitä nuoria henkilöitä, jotka voisivat tämän kakun syödä ja saada siitä leipäpuun moneksi vuodeksi. ■

Retkellä taiteen vuoksi

Ritva Hallikaisen poseerauksessa on taiteellista vaikutelmaa. Taustalla oma, sekatekniikalla valmistettu työ nimeltä Kettu. Kuva: Raili Karisaari.

Teksti: Tuija Wetterstrand

Toimintakeskuksesta Tampereelta saapui sateisena marraskuun perjantaina pikkubussi Helsingin Itäkeskukseen. **Pentti Pietiläinen** luotsasi retkeläisten joukkoa kulttuurikeskus Stoaan, missä oli pari päivää aikaisemmin avattu Vammaisten kuvataideprojektin näyttely Esteetön elämä. Näyttelyssä oli esillä töitä myös viideltä kuurosokealta taiteen tekijältä.

Vammaiset kuvataiteilijat olivat saaneet tarjota näyttelyyn omia töitään. Niitä oli tullut niin paljon, että esikarsinnan jälkeen kaikki työt eivät mahtuneet mukaan. Kaiken kaikkiaan Stoassa oli esillä yli 300 työtä noin 100 taiteilijalta eri puolilta Suomea. ”Kaikki Toimintapäivien lähettämät työt hyväksyttiin mukaan näyttelyyn”, Pentti Pietiläinen iloitsi.

Toimintapäivien työt olivat **Ritva Hallikaisen**, **Rauli Jalon**, **Maija Kanervan** ja **Anu Mikkolan** käsialaa. Toimintapäivien taideryhmän vetäjä **Milla Päiväniemi** oli lähettänyt yksityisesti kaksi huovutustyötään, jotka olivat myös näyttelyssä mukana. ”Minulla oli vain nämä kaksi työtä itselläni, kaikki muut olen antanut pois: joko tilaustöinä tai lahjoiksi ystäville”, Milla kertoi.

Suurin osa näyttelyn töistä oli maalauksia. Joitakin veistoksia oli mahdollista myös tunnustella, samoin muutamien maalausten pintoja. Töitä oli sijoitettu kahteen kerrokseen. Tavoitin Ritva Hallikaisen alakerrasta ja hän oli jo ennättänyt löytää monta mielenkiintoista työtä. Ritva kiirehti yläkertaan, koska hänen työnsä olivat esillä siellä ja mikä hienointa: ”Sain juuri kuulla, että savityöni nimeltä Alkoholisti on myyty!”. Myös kaksi Raulin metallityötä eli Tandempyöräilijät ja Riksa oli varattu myytäviksi.

Vuoden vammaistaitelijaksi valitun **Kaija Pöytäkiven** porsliinimaalaus sai ihastuneita kommentteja: ”Sehän on hieno”, ”Kaunis”.

Taidekärpäsen puremat Toimintakeskuksen asiakkaat ovat aikeissa tehdä toisenkin taideretken ennen joulua, tällä kertaa katsomaan ja kokemaan Picasson taidenäyttelyn Ateneumissa. ■

Vuoden vammaistaiteilija

Kuva: Tuija Wetterstrand

Kaija Pöytäkivi ja Rafael Wardi.

Valkeakoskelainen **Kaija Pöytäkivi** on valittu vuoden vammaistaiteilijaksi. Vuoden taiteilijan valinta julkistettiin Kulttuurikeskus Stoassa Helsingissä tiistaina 17.11. avatun Esteetön elämä -näyttelyn avajaisissa. Valinnasta vastasi kuvataiteilija **Rafael Wardi**. Porsliinimaalauksiin erikoistunut Pöytäkivi halvaantui sairastettuaan polion nuorena ja maalaa nyt suullaan.

Vammaisten kuvataideprojekti VAKU on nelivuotinen. Esteetön elämä –näyttely oli projektin toisen toimintavuoden näyttely. VAKU-projektin tavoite on edistää vammaisten pääsyä taidekoulutukseen ja mahdollisuuksia harrastaa taidetta. Projektin taloudesta ja hallinnosta vastaa Wäinö Aaltosen seura yhdessä vammaisjärjestöjen kanssa. ■

Sokeakin voi harrastaa kuvataidetta

Teksti: Anu Mikkola

Kuurosokeiden toimintakeskuksella Tampereella kokoontuu taidepiiri, jota on syksystä 2008 vetänyt **Milla Päiväniemi**. Tänä syksynä meitä vakituisia osallistujia on ollut neljä. Kuntoutuskurssilaisia tai muita kiinnostuneita on käynyt mukana aistimassa kuvataidepiirin tunnelmaa.

Kuvataiteen tekeminen sokeana

Sokeus ei ole este kuvataiteen tekemiselle. Tekniikat ja apukeinot ovat vain hieman erilaisia kuin näkevillä kuvataideharrastajilla.

Osalla piiriläisistä on sokeudestaan huolimatta tarkkoja näkömuistikuvia ja niiden varassa he tekevät uskomattoman yksityiskohtaisia taideteoksia esimerkiksi eläimistä. Meidän piiriläisten ylivoimaisesti suosituin aihealue onkin luonto eri muodoissa. Eläinaiheet ovat suosittuja kuten myös erilaiset maisemat.

Minulla on ollut vähän näkökykyä melkein 15-vuotiaaksi, jolloin sokeuduin. Muistan värit, muodot, maisemat, jopa 1980-luvun alun televisiokuvan. Mieleeni on jäänyt myös taidekirjojen kuvia tunnetuista maalauksista.

Anu Mikkolan akryylityö nimeltä Simpukat rannalla oli esillä Vammaisten kuvataidenäyttelyssä Stoassa. Kuva: Tuija Wetterstrand.

Taidepiirissämme käytetyt yleisimmät tekniikat

Taidepiirimme vetäjä Milla sekoittaa toiveidemme mukaiset värit. Kun sokea aloittaa uuden teoksen, jossa on muotoja, voidaan pohjustuksena käytettävään gessoon sekoittaa karkeaa hiekkaa. Sen jälkeen sokea taiteentekijä levittää seosta taulualustalle ja muotoilee haluamansa kuviot. Tämän työvaiheen jälkeen teos jää kuivumaan seuraavaa kertaa varten. Kuvioiden kuivuttua taulupohjaan koholle ja niiden päälle voi alkaa maalata sopivilla väreillä. Värit maalataan eri vaiheissa jotta ne ehtivät välillä kuivua eivätkä sekoitu.

Jos tietty osa taulun taustasta pitää maalata määrätyn väriseksi voidaan muu osa taulupohjasta suojata, jottei maalia mene väärään kohtaan. Maalia käsiteltäessä ja maalatessa kädet suojataan ohuilla muovikäsineillä. Jotkut sokeat taiteentekijät ottavat itse väriä sekoitusalustalta, toiset tarvitsevat värin ja siveltimen käsittelyssä apua. Taipuisat vahatikut ovat käteviä. Niillä voidaan rajata haluttu maalattava alue, jotta väriä ei mene väärään kohtaan. Vahatikut voi joko jättää teokseen tai poistaa ne työn kuivuttua.

Näin itse teen kuvataidetta

Viimeisimmässä taidepiirissä Minulla oli mukanani avustaja. Aluksi tutkailimme vetäjä Millan kanssa edellisen kerran työtä, tummansiniseksi maalattua taulualustaa, johon olin edellisellä kerralla laittanut liimaa paksulla nuppineulalla. Liimakohtaan tulkki asetteli sitten pieniä kultaisia tähtiä. Teos onnistui hyvin, paitsi että yhdessä kohtaa näkyi liimaa ja sen kohdan Milla peitti mustalla värillä.

Uutena työnä aloitin kehystetylle kangaspohjalle taulun jossa oli tumman violetteja pilviä ja harmaita salamoita. Tässä työvaiheessa tarvitsin avukseni avustajan silmiä ja kättä ohjaamaan minun sivellinkättäni haluamaani kohtaan. Tein itse ääriviivat ja avustaja ohjasi kättäni, että viiva kohtasi. Sen jälkeen pyysin avustajaa ohjaamaan kättäni pilven keskelle, jotta sain sen maalattua violetiksi kokonaan. Ohjaaja Millan mielestä pilveni näyttivät Barbababa-piirroshahmoilta.

Pilvien tekemisen jälkeen pyysin avustajaa auttamaan salamoiden teossa. Milla sekoitti haluamani värisävyiset värit. Salamat halusin harmaansävyisiksi. Salamoiden taiteilu ei oikein onnistunut, Millan mielestä ne näyttivät sarjakuvasalamoilta. Omastakin mielestäni teos jäi hieman hataraksi kuvaukseksi pilvistä ja salamoista.

Seuraavaksi taulupohjaksi valitsin pienemmän kankaan kehyksillä. Maalasin taustan siniseksi ja jätin sen kuivumaan seuraavaa taidepiirikertaa varten. Silloin aion tehdä

siniseen taulutaustaan valkoisia lumihiutaleita. Lopuksi tein vielä siniselle korttipohjalle valkoisella vahaliidulla lumihiutaleita. Aikaisemmin taidepiirissä olen tehnyt kortteihin erilaisia kuvia vahaliiduilla. Olen taiteillut myös isommille piirustuspaperiarkeille vahaliituteoksia.

Taidepiirin merkitys minulle

Minusta on voimia antavaa ja mielikuvitusta rikastavaa päästä tekemään taidetta. Sokeus ei enää ole esteenä minun uskallukselleni luoda taidetta kuvataiteen keinoin. Tekniikat ja apukeinot vain ovat erilaisia kuin näkevillä kuvataiteen tekijöillä.

On mukavaa päästää mielikuvitus lentoon ja miettiä, millaisen taideteoksen teen seuraavaksi. Sokeus ei kahlitse eikä nujerra halua olla luova. Taiteen tekemisestä saan voimaa arkeen ja ylitän esteitä luomalla jotain haasteellista taiteen keinoin. Taideharrastuksessani on mukana myös ripaus luovuutta, jonka avulla ylitän usein tekniset esteet.

Kuurosokea taidenäyttelyn asiakkaana

Olen sokeutumiseni jälkeen käynyt monissa eri taidenäyttelyissä. Korvaamaton apu taide-elämyksen saamiselle on viittomakielen tulkki. Vaikka en itse viito, minulle on paljon apua tulkista kaksoisaistivammani vuoksi. Tulkki opastaa ja kuvailee ympäristöä.

Ympäristön kuvailu taidenäyttelyssä on olennaisen tärkeää. Sanallisen värien ja muotojen kuvailun lisäksi tulkki voi piirtää selkään taideteoksen muotoa tai tehdä muotoja taktiilisti viittoen. Sillä tavoin saan käsityksen taideteoksen muodosta, koosta ja tyylistä. Joitakin veistoksia olen päässyt tunnustelemaan ohuet puuvillahansikkaat käsissä.

Tampereen Taidemuseossa olen käynyt useita kertoja, ja muutaman kerran Sara Hildenin taidemuseossa. Helsingin Ateneumissakin olen kerran käynyt ja tarkoitus on suunnata sinne myös joulukuussa Pablo Picasson näyttelyyn. Toivottavasti tulevaisuudessa minun on mahdollista tutustua myös nykytaiteen museoon, Kiasmaan.

Taide rikastuttaa elämääni, vaikka en näköaistin avulla voikaan kokea taidetta. Taide kuuluu kaikille. Siitä voi ammentaa sisältöä elämään. Voimme nauttia toisten tekemästä taiteesta tai luoda itse taidetta. Luovuus avaa vaikeuksien lukkoja, ja antaa voimaa arjen ankeisiin askareisiin. Taide tuo myös toivoa tulevaisuuteen ja kantaa eteenpäin kauneuden kaipuun keskellä.

Taidepiirimme ohjaaja Milla

Kuvataiteilija Milla Päiväniemi huomasi jo lapsena osaavansa piirtää paremmin kuin useammat muut. Pikkulapsena hän piirteli prinsessoja sekä eläinihmisiä. Päiväkodissa Millalle jo suoraan sanottiin, että hänen piirustustaitonsa olivat paremmat kuin muiden. Ala-asteella tyttö oli ihmeissään jos tapasi itseään paremman piirtäjän tai maalarin.

Peruskoulun jälkeen Milla pääsi heti Helsingin Kuvataidelukioon, josta hän kirjoitti ylioppilaaksi 1995. Lukion jälkeen Milla meni läpi ensi yrityksellä Pirkanmaan Ammattikorkeakouluun Taiteen ja viestinnän osastolle pääaineenaan mediataide. Ainevalinta piti sisällään maalaamisen, piirtämisen, web-taiteen, videotaiteen, ääniraitojen tekemisen sekä valokuvauksen. Milla valmistui kuvataiteilijaksi vuonna 2000.

Millalla itsellään on myös kuulonäkövamma, jonka aiheuttaja on Usher-synrooma. Siihen liittyy kuulovamman lisäksi etenevä näkövamma. ■

Vuoden vammaistaiteilija Kaija Pöytäkivi maalaa myös suullaan, mutta hän ei ole SJK:n korttitaiteilija. Kuvassa VAKU-09 voittajatyö. Kuva: Tuija Wetterstrand.

Hienomotoriikan taidonnäyte

Teksti: Tuula Hartikainen

Olen parin vuosikymmenen ajan saanut loka-marraskuussa Suulla ja jaloilla maalaavien taiteilijoiden joulukortteja ja kalenterin. Heidän tukemisensa on ollut yksi jouluperinteeni. Olen aina ihaillut heidän tekemiään joulukortteja. Näköni heikennyttyä olen katsonut valokuvia ja kortteja luku-tv:n avulla. Silloin pystyn erottamaan kuvien ja korttien pienimmätkin yksityiskohdat, vaikka en mustavalkoiselta luku-tv:ltä saakaan selville värejä. Minusta tuntuu käsittämättömältä, miten suulla tai jaloilla maalaavat taiteilijat saavat niin pieniä ja herkkiäkin yksityiskohtia töihinsä. Tämä tekniikka vaatii suurta sitkeyttä ja pitkäjänteisyyttä taiteellisten lahjojen lisäksi. Mielestäni tämä taiteen tekemisen muoto on yksi hienomotoriikan taidonnäyte.

Mielenkiinnolla tutustuin suulla ja jaloilla maalaavien taiteilijoiden toiminnasta kertovaan nettiaineistoon ja niiden pohjalta olen kirjoittanut tämän jutun.

Toiminta käyntiin Saksasta

Suulla ja jalalla maalaavien taiteilijoiden kustannus (SJK) Oy:n historia alkoi vuonna 1956, jolloin ensimmäinen Suulla ja Jalalla Maalaavien Taiteilijoiden yhdistys aloitti toimintansa silloisessa Länsi-Saksassa. Nuoruudessaan sairauden vammauttama professori ja taiteilija **Erich Stegmann** päätti muutamien muiden ilman käsiä maalaavien taiteilijaystäviensä kanssa perustaa yhdistyksen tehdäkseen taidettaan tunnetuksi.

Vuosien myötä yhdistyksen toiminta muuttui kansainväliseksi. Toimintaa on kymmenissä maissa. Ensimmäinen suomalaistaiteilija sai yhdistyksen jäsenyyden jo vuonna 1958. SJK on näiden taiteilijoiden kansainvälinen kattojärjestö, jonka hallitus toimii Liechensteinissa. Yhdistys ei ole hyväntekeväisyysjärjestö. Sen tavoitteena on mahdollistaa taiteilijoille tilaisuus ansaita itse oma elantonsa ilman yhteiskunnan varoja.

Suomen yhdistys toimii osakeyhtiönä, jonka omistaa suulla ja jalalla maalaavien taiteilijoiden kansainvälinen kattojärjestö. Suomen yhdistys on pieni. Siihen kuuluu kolme varsinaista jäsentä ja kuusi stipendiaattia. SJK järjestää taiteilijatapaamisia ja näyttelyjä. Päivittäiseen työhön kuuluu taidetuotteiden myynnistä huolehtiminen. Niiden tuotolla maksetaan palkat ja stipendit yhdistyksen jäsenille.

SJK:n jäsenyys

Jäsenyyden ehdot selittävät ainakin Suomen yhdistyksen pienen jäsenmäärän. Ensin taiteilijajäsenyyttä hakevan henkilön pitää olla vammainen, joka maalaa suulla tai jaloilla. Lääkärintodistuksen lisäksi hakemukseen on liitettävä maalaustöitä. Raati, johon kuuluu yksi SJK:n yhdistyksen edustaja ja kaksi tunnustusta saanutta vammatonta taiteilijaa arvioivat taiteilijan taidot ja kehitysmahdollisuudet. Töiden laadun pitää olla tasavertaista käsillä maalaavien taiteilijoiden kanssa.

Ennen varsinaista jäsenyyttä taiteilija on tavallisesti stipendiaattijäsen. Tällöin yhdistys tukee taiteilijan kehittymistä saavuttaakseen varsinaiselta jäsenyydeltä vaaditun tason. Varsinaisen jäsenyyden myötä taiteilija saa kuukausipalkkaa elämänsä loppuun asti. Lisäksi maksetaan tuotteliaisuudesta ja korkeatasoisista töistä vuosipalkkiota. Toivotan näille taiteilijoille menestystä ja sen myötä laatua elämään! ■

Kolarin kerho 25 vuotta

Kuvassa vasemmalta: Jorma Säynäjäkangas, Irja Kajander, Alpo Ravelin ja Tuija Partanen. Kuva: Seppo Tero.

Teksti: Jorma Säynäjäkangas

Suomen kuurosokeiden vanhin kerho – Kolarin kerho – täytti tänä syksynä 25 vuotta. Kerho perustettiin rajaseutusisar **Tuija Partasen** ja aluesihteeri **Maija Haapalaisen** toimesta. Ensimmäinen kokoontuminen oli 16.10.1984. Kerho perustettiin juuri Kolariin sen vuoksi, että paikkakunnalla oli useita usher-syndrooman omaavia kuurosokeita, joilla ei ollut toimivaa kommunikaatiokeinoa. Syntymästään kuurot kerholaiset olivat jääneet vaille kontakteja kuuroihin eivätkä olleet saaneet minkäänlaista viittomakielen opetusta. Perustarpeiden osoittamiseen kuitenkin jonkinlaisia viittomia oli syntynyt. Muun muassa täysin sokea venejärveläinen **Usko** kulki päivittäin talosta taloon tien reunaa seuraten. Naapurit tarjosivat kahvia. Toinen Usko oli kotoisin Vaattojärveltä ja hän kulki metsätöissä ja pystyi tekemään töitä myös pimeässä, koska oli tottunut jo näkevänä niihin hommiin.

Kerhon toiminta on ollut hyvin moninaista: kokoontumisia seurakuntakodilla erilaisten puuhailujen merkeissä, pieniä retkiä eri kohteisiin kuten ravintoloihin, kauppoihin, Ruotsin Pajalaan, matkailukohteisiin. Juhlapyhien perinteitä on pyritty huomioimaan. Joulun alla leivottiin piparkakkuja. Lapin kuurosokeiden kiertävän kerhon joulujuhlaan on aina pyritty osallistumaan.

Kerhon jäsenmäärä on pienentynyt, vaikka uusiakin jäseniä on tilalle tullut. Tuija vakuuttaa pontevasti, että kerhon toimintaa jatketaan

niin kauan kunnes viimeinenkin perustajajäsen on mukana. Ihan vastikään kerho menetti kuoleman kautta yhden jäsenistään. Tällä hetkellä kerho kokoontuu palvelukeskus Tannan tiloissa, jonne Tuija oli nytkin järjestänyt makoisat kahvitukset. Seurakuntatyöstä jo eläkkeelle siirtyneelle Tuijalle kerhon vetäminen on ollut sydämen asia. Yhteiskuntamme kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä Tuija ei hylkää. Työstään näkövammaisten ja kuurosokeiden parissa Tuija sai vuonna 2000 Näkövammaisten Keskusliiton pronssisen ansiomerkin. ■

Juhlavuosi päättyy – pistekirjoitus jatkaa

Teksti: Heli Viita

Pistekirjoituksen isän, **Louis Braillen**, syntymän 200. juhlavuosi on nyt päättymässä. Kuluneen vuoden aikana järjestettiin Braillen kunniaksi erilaisia tapahtumia eri puolilla Suomea ja useissa lehdissä oli pistekirjoitukseen liittyviä artikkeleita. Kaikesta voimme päätellä, että pistekirjoitus jatkaa olemassa oloaan arvostettuna ja edelleen hyvänä vaihtoehtona maailman erilaisten kirjoitusjärjestelmien joukossa.

Tuon teille terveisiä viimeisimmästä juhlavuoden pistetapahtumasta, valtakunnallisesta pistekirjoituksen seminaarista. Celia-kirjasto järjesti pistekirjoituksen ammattilaisille seminaarin marraskuun lopulla Iris-talossa. Tämän jo perinteeksi muodostuneen seminaarin aiheena oli juhlavuoden kunniaksi ”Pisteet – avain luku- ja kirjoitustaitoon”. Missäpä muualla pisteluku- ja pistekirjoitustaitoa voisikaan paremmin tarkastella kuin Celian seinien sisällä, sillä mikään muu taho Suomessa – tai muuallakaan maailmassa – ei taida huolehtia eriasteisesti näkövammaisten ja kuurosokeiden lukemisen mahdollisuuksista niin hyvin kuin Celia-kirjasto!

Me seminaarissa kokoontuneet pidimme toisillemme puheita ajatellen luku- ja kirjoitustaitoa laajemminkin. Puheenvuoroja tuli muun muassa Celian alkuopetusmateriaalin valmistamosta, Jyväskylän näkövammaisten koulusta, Arla-instituutista (joka nykyään on osa Keskuspuiston ammattiopistoa), Svenska Skolan för Synskadade:sta, NKL:n kuntoutustyöryhmästä, Förbundet Finlands Svenska Synskadade:sta sekä myös Suomen Kuurosokeat ry:stä allekirjoittaneen suulla. Näkökulmia esitettiin esimerkiksi näkövammaisten oppikirjapalvelusta, pistekirjoituksen opetuksen ja ohjauksen saralta sekä luonnollisesti Celia-kirjaston erilaisista kirjapalveluista. Myös pistelukijat saivat äänensä kuuluviin, sillä paikalla oli sokeita pistekirjoitusohjaajia.

Erään mieleenpainuvimmista puheenvuoroista piti **Sari Talja**, joka on itse aktiivinen pisteillä lukija ja toimii myös alueellisena pistekirjoitusohjaajajana kotipaikkakunnallaan. Pistekirjoitus antoi Sarille lapsuudessa ensisijaisen luku- ja kirjoitustaidon. Äänikirjat tulivat hänen elämäänsä myöhemmin, mutta ne eivät ole koskaan korvanneet hänelle pistekirjoitusta. Pikku Sari rakasti erityisesti tarinoita ja niiden lukemista. Hän luki pistekirjoitettuja romaaneita ääneen myös äidilleen, kun tämä teki kotiaskareitaan. Monet olivatkin ne romaanit, joita äiti sai tällä tavalla kuunnella. Kun Sari sitten paljon myöhemmin perusti oman perheen, luki hän iltasatuja lapsilleen usein juuri pistekirjoista. Sari kertoi meille seminaarilaisille, että kun valoja ei tarvinnut pitää yllä, lapsetkin keskittyivät hyvin pelkkään tarinan kuuntelemiseen. Puheensa lopuksi Sari esitti myös pari tärkeää kysymystä: ”Kuinka pystytte työssänne antamaan näkövammautuneille löytämisen riemua?” ja ”Mihin kohtaan kuntoutuksen eri osien joukossa sijoitatte pistekirjoituksen?”

Suomen Kuurosokeat ry:n edustajana nostin puheenvuorossani esille aiheen ”Pistekirjoituksen opetus viittomakielisille”. Taisin samalla osittain vastata Sari Taljan kysymyksiin ainakin viittomakielisille suunnatun pisteopetuksen näkökulmasta. Kerroin muun muassa siitä, kuinka Kuurosokeiden Toimintakeskuksen yksilöllisillä kuntoutusjaksoilla voi opiskella pistekirjoitusta muiden aiheiden ohessa ja että järjestämme lisäksi pienryhmäkursseja, joissa aiheena voi olla pelkästään pistekirjoituskin. Nostin esille erityisesti sen, että vaikka pistetekstit ovat meillä välttämättä suomea, viittomakielinen hyötyy siitä, että hän voi saada pisteopetuksen viittomakielisesti – tarvittaessa myös käteen viittoen – sekä niin, että välissä ei ole tulkkia. Toisaalta viittomakielinen saattaa haluta samalla myös suomen kielen opetusta toisena kielenä. Vasta silloin oppija voi kokea löytämisen riemua pistekirjoitusteksteistä, kun hän ymmärtää sitä kieltä, jota pistekirjaimin on kirjoitettu.

Peräänkuulutin myös viittomakielisille sopivaa oppimateriaalia. Tällä hetkellä suomen kieltä opiskeleville ei ole muita pistekirjoituksen alkeisoppikirjoja kuin ne, jotka olen itse laatinut: Alkupiste, Alkulukemisto ja Sormilla 1. Lisäksi kerroin siitä ongelmasta, että opetuksen ja kuntoutuksen rahoittajat eivät välttämättä huolehdi kielivähemmistöjemme, esimerkiksi juuri viittomakielisten, tarpeista riittävästi. Meillä Suomessa ei aina vielä ymmärretä sitä, että suomea vieraana tai toisena kielenä käyttävä näkövammainen tai kuurosokea tarvitsee kuntoutuksellista tukea myös maamme enemmistökielen, suomen, oppimiseensa. Luku- ja kirjoitustaitohan tarkoittaa välttämättä sitä, että ymmärtää lukemaansa ja osaa ilmaista ajatuksiaan kielellisesti muillekin.

Kun vuosi vaihtuu uuteen, vietämme jälleen vuoden alussa 4. 1. 2010 kansainvälistä pistekirjoituspäivää ja Louis Braillen syntymäpäivää. Sen viettäminen kertoo, että pistekirjoitusta kirjoitetaan ja luetaan monilla eri kielillä ympäri maailmaa. – Ja jälleen joku pieni tyttö tai poika jossakin päin saa pistekirjoituksesta ensisijaisen luku- ja kirjoitustaitonsa. ■

Kirjoittaja on Suomen kielen ja pistekirjoituksen opettaja Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa Tampereella.

Joulumuistoja Hauhon Eteläisistä

Kuvituskuva: hevonen lumisateessa. Kuva: Tuija Wetterstrand

Teksti: Nimimerkki Ojoisten torppari

Lapsuuden joulukirkkomatkat ovat rakkaita muistoja, jotka säilyvät aina mielessä.

Eräänkin kerran joulu saapui kotiin. Navetta ja talli siivottiin ja niiden seinät maalattiin valkoisiksi. Lehmät ja hevoset pestiin. Metsästä tuotiin kuuset myös navettaan ja talliin. Meidän tallissa oli ratsastus- ja ravihevosia sekä metsätyöhevosia. Siihen aikaan hevosten avulla tehtiin kaikki isot työt. Hevosia tarvittiin metsätöihin, peltotöihin ja lumitöihin kun ei ollut puimureita, traktoreita tai metsäkoneita. Moottoriteiden ja asfaltoitujen väylien sijaan oli mutkaisia ja mäkisiä hiekkateitä.

Jouluaamuna isä eli ”iskä” ja hevosmiehet valjastivat hevoset, joiden nimet olivat **Kirsti** ja **Lippu**. Kaksi rekeä vuorattiin heinillä ja peitettiin lampaantaljapeitoilla. Talon likat ja veli laitettiin istumaan peittojen päälle ja meidät peitettiin kauniilla kirjotulla rekivällyllä.

Hevoset Kirsti ja Lippu lähtivät vetämään rekiä iloisesti hirnuen. Ei ollut katulamppuja, vaan reen reunoilla loistivat talikynttilät lyhdyissä. Naapurin hevoset rekineen kilpailivat juoksussa. Hevosista Lippu oli kova juoksemaan, mutta kyllä Kirsti heppakin pärjäsi.

Kun saavuimme kirkon pihalle, jätimme hevosille kauraa ja heinää. Sisällä kirkossa oli valtavan komea joulukuusi kynttilöiden loisteessa, koristeenaan oljista tehtyjä enkeleitä. Rovasti kulki komeassa kultareunaisessa kasukassa ja pastori mustassa asussa. Rovasti saarnasi mahtavan näköisenä. Aikaa kului. Olin mielikuvitusmaailman ajatuksissa ja mietteissä. Mietin, että onko rovasti kuningas vai suuri herra ja rakastaako hän Jeesusta? Jeesus-vauva nukkui tallissa, hänellä ei ollut rikkauksia. Suuri tähti antaa loistollaan iloa, valoa ja rauhaa maailmaan. Ajatukseni katkesivat, kun kirkko päättyi.

Kotimatkalla juostiin taas kovaa vauhtia. Onneksi iskä oli taitava ohjamaan. Hän oli tunnettu ratsumies sodassa. Kirstillä ja Lipulla oli kova hinku juosta kotiin. Ne olivat ylpeitä, kun voittivat naapurin hevoset kilpailussa. Minä, joka oli pikkulikkana oikea hevostyttö, halasin kumpaakin hevosta kotiin päästyämme. Hevoset vastasivat hirnuen. Olin niiden ystävä.

Muistelen hevosten ystävyyttä ja toveruutta kiitollisuudella. Minä, kuuro likka sain näiltä hevosystäviltäni paljon iloa ja ymmärtäväisyyttä. ■

! Hauho on entinen Suomen kunta ja nykyinen Hämeenlinnan taajama, joka sijaitsee Kanta-Hämeen maakunnassa, Etelä-Suomen läänissä. Hauho liittyi Hämeenlinnaan yhdessä Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen kanssa vuonna 2009. Hauhon asutus on ryhmittynyt vesistöjä ympäröiville savi- ja hiesumaille. Kunnan suurimmat taajamat ovat kirkonkylä, Eteläinen ja Alvettula.

Anna toimitusneuvostolle palautetta lehdistä - äänestä ja voita yllätyspalkinto

Tuija Wetterstrand

Toimitusneuvostn kaikki jäsenet ottavat mielellään vastaan palautetta kuurosokeiden lehdistä (Tuntosarvi ja Kuurosokeiden Uutislehti) sekä toivomuksia jutunaiheista. Hallitus nimeää toimitusneuvoston jäsenet, joista jokaisella on erityisvastuu seurata jotain tiettyä lehden versiota. Daisy-lehden lukijoita edustaa **Anu Mikkola**, Anu on myös toimitusneuvoston puheenjohtaja. Mustavalkolehtien lukijoita edustaa **Carita Halme**, elektronisia versioita **Esko Jäntti**, pistelehtiä **Ari Suutarla** ja viitottua videota **Kerstin Maksimainen**. Kaikki toimitusneuvoston jäsenet ovat halukkaita jatkamaan tehtävissään myös ensi vuonna, mikäli hallitus suo. Hallitus vahvistaa ensi vuoden toimitusneuvoston kokoonpanon vuoden ensimmäisessä kokouksessaan.

Virkansa puolesta toimitusneuvostoon kuuluvat **Tuija Wetterstrand** ja toimittaja **Raili Karisaari**. Raili on ilmoittanut jäävänsä eläkkeelle ensi vuoden aikana. Kevään toimitusneuvoston kokous tulee olemaan hänen viimeisensä.

Vaikka toimitusneuvoston jäsenillä on oma nimetty erityisvastuualueensa, niin jokaiselle voi antaa palautetta mistä tahansa lehden versiosta ja lehtien sisällöstä yleensä. Palautteiden pohjalta toimitusneuvostossa on jo ideoitu uusia palstoja Tuntosarveen. Näitä ovat ”Nuorten palsta” ja ”Harrastukset”. Uutena vakiopalstana aloittaa Ari Suutarlan ”Kansainvälinen ikkuna”.

Näin vuoden lopussa haluamme tietää mielipiteesi tämän vuoden lehdistä ja julistamme seuraavan kyselyn:

Mikä on ollut mielestäsi vuoden 2009 Tuntosarven:

1) paras juttu,
2) kokonaisuutena paras lehti,
3) paras kansikuva?

Kerro mielipiteesi ja vaikuta!

Mikä oli mielestäsi Tuntosarven vuoden paras yksittäinen juttu. Oliko se haastattelu mielenkiintoisesta henkilöstä, matkakertomus, runo, asiantuntija-artikkeli, pääkirjoitus vai jokin muu juttu? Entä mikä oli kokonaisuutena paras lehti: sellainen, missä kaikki tai ainakin suurin osa jutuista kiinnostivat, niin, että luit lehden mielelläsi kannesta kanteen. Entä mikä oli mielestäsi vuoden paras kansikuva? Oliko kansikuvauudistus mielestäsi onnistunut? Kertomalla mielipiteesi autat meitä kehittämään Tuntosarvi-lehteä niin, että se palvelee lukijoitaan entistä paremmin!

Ei haittaa, vaikka et osaisi sanoa mielipidettäsi jokaiseen kolmeen kysymykseen. Voit vastata vain joko yhteen tai kahteen kysymykseen tai antaa palautetta lehdistä pelkästään yleisellä tasolla. Kaikki vastanneet osallistuvat arvontaan!

Kerro vastauksessasi, oletko kuurosokea/kuulonäkövammainen vai muu lehden lukija. Lähetä vastauksesi 29. tammikuuta 2010 mennessä sähköpostitse tiedotus@kuurosokeat.fi, postitse PL 40, 00030, soittamalla tai tekstivietillä puhelimeen 040 753 2026 (Tuija) tai 040 860 0910 (Raili). Toimitus arpoo kaikkien vastanneiden kesken pienen yllätyspalkinnon!

Netin käyttäjät voivat virkistää muistiaan ja selata vanhojen lehtien sisällysluetteloja ja lehtien pdf-versioita yhdistyksen internet-sivuilta www.kuurosokeat.fi. Vuoden 2009 lehdet löytyvät seuraamalla linkkejä Viestintä >Kuurosokeiden lehdet >Tuntosarven sisältö >Tuntosarvi 2009.■

Tuntosarven kannet vuonna 2009

Kansiuudistus